

Osmanlı Bütçeleri Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi

Süleyman DİKMEN
Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Maliye
suleymandikmen@sdu.edu.tr

Öz

Osmanlı Devletinin yıkılmasından itibaren günümüze kadar Osmanlı Devletinin mali yapısını ele alan pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada Osmanlı mali yapısının ana omurgasını oluşturan bütçeler üzerine yapılmış çalışmaların bir bibliyografyasının oluşturulması amaçlanmaktadır. Bibliyografya denemesi Osmanlı bütçeleri ile ilgili süreli yayınlarda çıkmış makaleleri, kitap hüviyetindeki çalışmaları, kongre ve sempozyum bildirileri ile yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarını içermektedir. Konunun bütünlüğü açısından, Osmanlı Devleti mali yapısını işleyen çalışmalara da yer verilmiştir. Çalışma Türkiye’de yapılmış toplam 113 bibliyografyayı kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bütçe, Osmanlı Bütçesi, Bibliyografya, Deneme.

Bibliography Trial on Ottoman Budgets

Abstract

From the collapse of the Ottoman Empire until today, many studies have been prepared on the fiscal structure of the Ottoman Empire. In the study it is aimed to generate a bibliography of those studies on the budgets that constitute the backbone of Ottoman fiscal structure. The bibliography trial encompasses articles published in periodicals, books, studies prepared for congresses and symposiums and master theses and Ph.D. dissertations on Ottoman budgets. For extensivity purposes, those studies on the fiscal structure of Ottoman Empire are also encompassed. The study covers 113 bibliographies prepared in Turkey.

Keywords: Budget, Ottoman Budget, Bibliography, Trial.

1. Giriş

Günümüzde hükümetlerin ekonomik, mali ve siyasi bir araç olarak kullandığı bütçelerin tarihi Ortaçağ'a dayanmaktadır. Ortaçağdan günümüze kadar dönemlerin koşullarına göre bütçenin pek çok tanımı yapılagelmiştir. Ortaçağda cüzdan, para çantası anlamında kullanılan bütçe kelimesi, 18. Yüzyılda modern bir anlam kazanmış ve çantaların içerisindeki gelir ve gider cetvellerini ifade edecek şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde kabul gören net tanımlardan birisi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yapılmıştır. Kanunda bütçe; belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belge olarak tanımlanmıştır. Bütçenin mali, ekonomik, hukuki ve siyasi yönlerini de içine alan daha kapsamlı bir tanım ise şu şekilde yapılabilir: bütçe, en geniş ulusal amaçlara hizmet etmek gayesiyle kaynakların kamu ve özel sektörlere dağılımını yapar; ulusal ekonominin gelişmesi, tam çalışma fiyat istikrarı ve ödemeler dengesinin olumluya gidebilmesi için devletin harcamalarını ve gelirlerini aksettiren ekonomik bir belgedir; mevcut veya yeni hizmet programlarına ödenek sağlanması ve gelirlerdeki (vergiler) hukuki değişiklikleri için yürütmenin yasama organından taleplerini teşkil eder; hükümetin geçmiş yıllarda yaptığı harcamaların yasama organı ve kamuoyunda hesabını veren bir rapordur (Coşkun, 2000: 12).

Osmanlı bütçeleri Tanzimat öncesi ve sonrası dönemlerde farklılıklar göstermektedir. Tanzimat öncesi dönemde günümüzdeki anlamda modern bütçeler bulunmamakta; devlete ait gelir ve gider cetvelleri yer almaktadır. Söz konusu cetveller ise 15. ve 16. yüzyıllarda güneş yılı; 17. ve 18. yüzyıllarda ise ay yılı dikkate alınarak hazırlanmıştır (Tabakoğlu, 1985: 392). Arşivlerde Osmanlı Devleti tarafından 16. yüzyılın başlarından 18. yüzyılın sonlarına kadarki dönemde hazırlanan 40'dan fazla "bütçe" bulunmaktadır. Son yıllarda bir araya getirilerek yeniden yayımlanan bu belgeleri modern anlamda bütçeler olarak değil de merkezi devletin gerçekleşen gelir ve giderlerini yansıtan belgeler olarak kabul etmek gerekmektedir (Genç & Özvar, 2006).

Tanzimat öncesinde bütçe sistemi 15. yüzyıla kadar İslami usullere göre hazırlanan şeriat ilkelerine göre işlemekteydi. 15. yüzyıldan itibaren defterdarlar tarafından hazırlanan ve devlete ait gelir ve giderlerin tutulduğu ve o günün bütçesi sayılan bu belgeler birer hesap pusulası veya kesin hesap cetveli niteliğindedir (Falay, 1989: 69). Ayrıca söz konusu

belgeler her yıl hazırlanmamış olup bir önceki yılın gelir ve giderlerini içermesi sebebiyle de günümüz bütçelerinin tahmin niteliğini bünyelerinde taşımamaktadırlar. Osmanlı Devleti'ne ait elimize ulaşan ilk bütçe 1524-1525 Osmanlı bütçesidir. Söz konusu bütçe Halil Sahillioğlu tarafından 1985 yılında günümüz Türkçesine çevrilerek yorumlanmıştır.

Günümüzdeki anlamıyla bir bütçenin varlığı konusunda Osmanlı Devleti'nde ilk bütçenin hangi yıl yapıldığı tartışmalıdır. Hicri, miladi ve rumi takvimlerin birbirine karışması nedeniyle farklı yıllardaki bütçeler ilk Osmanlı bütçesi olarak kabul edilmiştir. Genel olarak ilk Osmanlı bütçesinin 1850 yılı bütçesi, 1863-1864 yılı bütçesi ve 1864-1865 yılı bütçesi olduğuna dair farklı görüşler bulunmaktadır (Şener, 1990: 71). Söz konusu bütçeler, Tanzimat öncesi dönemdeki bütçelere nazaran daha ayrıntılıdır. 1876 yılında bütçe sistemine ilişkin pek çok hükmün yer aldığı Kanun-i Esasi'nin de yürürlüğe girmesi ile birlikte Osmanlı Devletinde bütçeleme anlayışı günümüzdeki manasını kazanmaya başlamıştır.

Bibliyografya, Yunanca biblion (kitap) ve graphien (yazmak) kelimelerinden meydana gelen Fransızca bibliographie karşılığı olarak Türkçede kullanılan bir terimdir. Bibliyografya yerine Batı dillerinden Türkçeye geçmiş olan literatür kelimesi de kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumu'nun teklif ettiği kaynakça ise genel anlamda değil; bir eserin kaynakları karşılığı olarak daha yaygındır. Bibliyografyalar, belirli bir konuda ve genellikle belirli bir dönem içinde yazılan veya yayımlanan eserlerin tasnif edilmiş tam listesini vermektedir (Yücel, 2002). Literatür incelendiğinde Osmanlı bütçeleri üzerine yapılan bir bibliyografyanın eksikliği göze çarpmakta ve bu çalışma ile bu eksiklik giderilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca bu çalışma bu güne kadar Osmanlı bütçeleri üzerine yapılan çalışmaları belirleyerek araştırmacıların yayınlarında hangi konulara ağırlık verdiklerini tespit etmek ve Osmanlı bütçeleri üzerine çalışma yapmak isteyenlere sistematik bir doküman sunmak amaçlarını da barındırmaktadır.

Çalışmada günümüze kadar yayımlanmış olan 112 süreli yayını; sempozyum ve kongre bildirimlerini, bu alanda müstakil bir kitap hüviyetindeki çalışmaları, yüksek lisans ve doktora tezlerini içermektedir. Bu çalışmada, tespit edilebildiği ölçüde Osmanlı bütçesini ele alan çalışmaların yanında bünyesinde Osmanlı bütçelerine ilişkin bilgileri barındıran Osmanlı maliyesi ile ilgili çalışmalara da yer verilmiştir. Fakat bu konudaki eksiklerin bulunabileceği muhakkaktır.

2. Bibliyografya

2.1. Kitap ve Kitap Bölümleri

- Akar, Şevket Kamil. *Osmanlı Maliyesinde Bütçe Uygulaması*. Ankara: Osmanlı, C.3: İktisat, Yeni Türkiye Yayınları, 1999.
- Al, Hüseyin ve Şevket Kamil Akar. "Tanzimat Ve Mali Reformlar; İltizamın Kaldırılması Ve Finansman Arayışları (1839-1840)." *Bir Duayen İle İktisat ve Finansı Çok Boyutlu Düşünmek*, Editör: Ali Arı, 135–158. Ankara: Efil Yayınevi, 2014.
- Al, Hüseyin. *Uluslararası Sermaye ve Osmanlı Maliyesi: 1820-1875*. İstanbul: Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, 2007.
- Aydın, Bilgin. *XV-XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Maliyesi ve Defter Sistemi*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2008.
- Baykal, Hülya. *1890-1905 Yılları Arası Osmanlı Bütçe Görüşmelerine Dair Bazı Mazbata ve Layihalar*. Ebru Tanıtım Matbaacılık, y.y.
- Berument, Hakan ve Nuray Oğuz. *1680-1747 Ottoman Budgets and Deficits Sustainability in a Period of Fiscal Transition: Wars and Administrative Changes*. Turkish Economic Association, 2004.
- Bilgin, Arif. *Bursa Hassa Harç Eminliği / Osmanlı Taşrasında Bir Maliye Kurumu*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2006.
- Cezar, Yavuz. *Osmanlı Maliyesinde Bunalım ve Değişim Dönemi: XVIII. YY'dan Tanzimat'a Mali Tarih*. İstanbul: Alan Yayınları, 1986.
- Çakar, Coşkun. *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*. İstanbul: Küre Yayınları, 2001.
- Eldem, Edhem. *Osmanlı Bankası Tarihi*. Çeviren: Ayşe Berkday. İstanbul: Osmanlı Bankası ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, 1999.
- Falay, Nihat. *Maliye Tarihi (Ders Notları)*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1989.
- Genç, Mehmet ve Erol Özvar. *Osmanlı Maliyesi Kurumlar ve Bütçeler 1*. İstanbul: Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, 2006.

- Genç, Mehmet ve Erol Özvar. *Osmanlı Maliyesi Kurumlar ve Bütçeler 2*. İstanbul: Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, 2006.
- Giray, Filiz. *Maliye Tarihi*. Bursa: Ezgi Yayınları, 2010.
- Güran, Tevfik. *Osmanlı Mali İstatistikleri Bütçeler 1841-1918: Tarihi İstatistikler Dizisi Cilt 7*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, 2003.
- Güran, Tevfik. *Tanzimat Döneminde Osmanlı Maliyesi: Bütçeler ve Hazine Hesapları, (1841-1861)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989.
- İstek, Gülsen. *Osmanlı Maliye Teşkilatı*. Norderstend, Germany: GRIN Verlag GmbH, 2014.
- Karamursal, Ziya. *Osmanlı Mali Tarihi Hakkında Tetkikler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989.
- Öner, Erdoğan. *İstanbul Şehremaneti (Belediyesi)'nin Kuruluşu ve 1917 Yılı Bütçesi*. Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayın No:2008/386, 2008.
- Öner, Erdoğan. *Mali Olaylar ve Düzenlemeler Işığında Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet Döneminde Mali İdare*. 2. Baskı. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Yayın No: 2005/369, 2005.
- Öner, Erdoğan. *Osmanlı Bütçeleri (1864, 1869, 1877, 1880, 1897) Osmanlı Muvazene Defterleri*. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayın No: 2007/372, 2007.
- Öner, Erdoğan. *Osmanlı Devleti 1912 Yılı Hazine Genel Hesabı ve Kesin Hesap Kanunu Tasarısı*. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayın No: 2009/398, 2009.
- Öztel, Muharrem. *II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Maliyesi*. İstanbul: Kitabevi, 2009.
- Öztürk, Said. "1042-1045/1632-1635 Yıllarına Ait Bosna Eyaleti Bütçesi." *Osmanlı 3*, 158-168. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 1999.
- Özvar, Erol. "Rum Eyaletine Ait H. 1043-44/ M. 1634-5 Tarihli Bütçenin Tahlili." *Osmanlı 3*, 150-157. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 1999.

- Sarıcaoğlu, Mehmet Esat. *Mali Tarih Açısından Osmanlı Devletinde Merkez Taşra İlişkileri: II. Mahmut Döneminde Edirne Örneği*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2001.
- Sayın, Abdurrahman Vefik. *Tarih-i Mali: Kuruluşundan Kanuni Döneminin Sonuna Kadar Osmanlı Maliye Tarihi (1299-1566)*. Ankara: Maliye Bakanlığı. Araştırma, Planlama, ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayın No: 2000/356., 2000.
- Şener, Abdullatif. *Osmanlı Maliyesinin Şeffaflaşması: Yayımlanan İlk Bütçeler*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2008.
- Şener, Abdullatif. *Sona Doğru Osmanlı: Osmanlı Ekonomisi Ve Maliyesi Üzerine Yazılar*. Ankara: Birleşik Yayınevi, 2007.
- T.C. Maliye Bakanlığı. *1917 Yılı Osmanlı Bütçesi*. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Yayın No:2003/363, 2003.
- T.C. Maliye Bakanlığı. *Osmanlı Bütçeleri (1909-1918)*. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Yayın No: 2000/358, 2000.
- Tabakoğlu, Ahmet. *Gerileme Dönemine Girerken Osmanlı Maliyesi*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1985.
- Varcan, Nezih ve Tufan Çakır. *Maliye Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2000.
- Varcan, Nezih. *Osmanlı Maliyesi Hakkında İngiliz Raporları (1862-1892)*. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı APK Başkanlığı Yayını, 2000.

2.2. Makaleler

- Akarlı, Engin Deniz. "1872-1916 Bütçeleri Işığında Osmanlı Maliyesinin Sıkıntıları." *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi* Cavit Orhan Tütengil'e Armağan, Özel Sayı:1, (1982).

- Akkuş, Yakup. "Osmanlı Devlet ve Vilayet Bütçeleri (1840-1913) Nasıl Okunmalıdır?" *ODTÜ Gelişme Dergisi* 40, 2, (2013): 147-178.
- Al, Hüseyin ve Şevket Kamil Akar. "Osmanlı Maliyesinde Kısır Döngü ve 1861 Ticarî Krizi." *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* 18, (2008): 51-86.
- Arslanboğa, Kadir. "1589-90 Malî Yılına Ait Osmanlı Devleti Bütçesinin Oluşturulması Ve İncelenmesi." *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 36, (2013): 113-126.
- Arslanboğa, Kadir ve H. Ahmet Arslantürk. "Osmanlı Yönetiminde Kıbrıs Adası'nın Ağustos 1598 İle Nisan 1599 Tarihleri Arasındaki Gelir ve Giderlerinin Tahlihi." *Journal of History Studies* 6, 5, (2014): 13-30.
- Aydın, Dündar. "Osmanlı Devrinde XVI. Yüzyılda Erzurum Beylerbeyi Ayaş Paşa'nın Bir Yıllık Bütçesi." *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* 8, (1997): 393-477.
- Aydüz, Salim. "Cıgalazade Yusuf Sinan Paşa'nın Şark Seferi İçin Tophane-i Amire'de Hazırlanan Toplar ve Tophane-i Amire'nin 1012 (1604) yılı Gelir Gider Muhasebesi." *Osmanlı Bilimi Araştırmaları* 2, (1998): 139-172.
- Bağlı, Mehmet Selim. "Teorik ve Tarihsel Açıdan Bütçe Hakkı." *Yasama Dergisi* 20, (2012): 39-77.
- Barkan, Ömer Lütfi. "1070-1071 (1660-1661) Tarihli Osmanlı Bütçesi ve Bir Mukayese." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 17, 1-4, (1955): 304-347.
- Barkan, Ömer Lütfi. "1079-1080 (1669-1670) Mali Yılına Ait Bir Osmanlı Bütçesi ve Ek'leri." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 17, 1-4, (1955): 225-303.
- Barkan, Ömer Lütfi. "933-934 (1527-1528) Mali Yılına Ait Bir Bütçe Örneği." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 15, 1-4, (1955).
- Barkan, Ömer Lütfi. "954-955 (1547-1548) Mali Yılına Ait Bir Osmanlı Bütçesi." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 19, 1-4, (1960): 219-276.
- Barkan, Ömer Lütfi. "974-975 (1567-1568) Mali Yılına Ait Bir Osmanlı Bütçesi." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 19, 1-4, (1960): 277-332.

- Barkan, Ömer Lütfi. "Osmanlı İmparatorluğu Bütçelerine Dair Notlar." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 17, 1-4, (1955): 193-224.
- Barkan, Ömer Lütfi. "Research on The Ottoman Fiscal Surveys (Yabancı Ülkede Yayınlanmış)." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 51, 1, (2001): 1-11.
- Barkan, Ömer Lütfi ve Mehtap Özdeğer. "Osmanlı Mali Sayımları Üzerine Araştırma." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 51, 1, (2001): 13-24.
- Başarır, Özlem. "XVIII. Yüzyıl Osmanlı Taşra Yönetiminin Malî-İdarî Yapısına Bir Örnek: Arapgir Ve Çemişgezek (Hasları) Mukata'ası." *Tarih Dergisi* 2010 (2), 52, (2011): 13-26.
- Bülbül, Yaşar. "Adalet ve Mutlak İktidar Arasında: Osmanlı Devleti'nde Gelirin Yeniden Dağılımı." *Sivil Toplum Dergisi* 5, 19, (2007): 99-122.
- Ceylan, Ebubekir. "Engin Deniz AKARLI, The Problems of External Pressures, Power Struggles and Budgetary Deficits in Ottoman Politics Under Abdulhamid II (1876-1909): Origins and Solutions." *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 2, 1, (2004): 591-596.
- Cezar, Yavuz. "18 ve 19. Yüzyıllarda Osmanlı Taşrasında Oluşan Yeni Mali Sektörün Mahiyet ve Büyüklüğü Üzerine." *Toplum ve Ekonomi* 9, (1996): 89-143.
- Cezar, Yavuz. "Osmanlı Devleti'nin Malî Kurumlarından Tersane-i Âmire Hazinesi ve Defterdarlığı'nın 1805 Tarihli Kuruluş Yasası ve Eki." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 41, 1-4, (1985): 361-388.
- Cezar, Yavuz. "Osmanlı Devleti'nin Malî Kurumlarından Zâhire Hazinesi ve 1795 (1210) Tarihli Nizamnâmesi." *Toplum ve Bilim Yaz-Güz*, 6-7, (1978): 111-156.
- Cezar, Yavuz. "Osmanlı Devleti'nin Merkez Mali Bürokrasi Tarihine Giriş: XIII. YY'da Bab-I Defteri." *Dünü ve Bugünüyle Toplum ve Ekonomi* 4, (1993): 129-160.
- Cezar, Yavuz. "Osmanlı Geleneksel Mali Örgütünde Çözülme Yılları: Tanzimat Öncesinde Bab-I Defteri." *Dünü ve Bugünüyle Toplum ve Ekonomi* 7, (1994): 127-159.

- Cezar, Yavuz. "Osmanlı Mali Tarihinde 'Esham' Uygulamasının İlk Dönemlerine İlişkin Bazı Önemli Örnek Ve Belgeler." *Toplum ve Bilim* 12, (1980): 124-143.
- Cezar, Yavuz. "Tanzimat'ta Malî Durum." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 38, 3-4, (1984): 291-342.
- Cezar, Yavuz. "Osmanlı Maliyesinde XVII. Yüzyılın İkinci Yarısındaki 'İmdadiyye' Uygulamaları." *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 2, (1993): 69-102.
- Dündar, Recep. "18 Mart - 14 Haziran 1608 Yılı Kıbrıs Eyaleti Bütçesi." *Turkish Studies* 5, 4, (2010): 1032-48.
- Efe, Ayla. "Osmanlı Devleti'nde Mali Sistem Arayışının Getirdiği Yerel Yönetim Uygulamaları: Muhassıllık Örneği." *Tarih Dergisi* 49, (2009): 59-89.
- Çiçek, Halit. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Mali Bunalım." *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6, (2000).
- Çomaklı, Şafak Ertan. "Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. Yüzyıl Mali Bunalımının Ekonomik Politik Analizi." *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi* 173, (2008): 85-108.
- Eser, Uğur. "Osmanlı İmparatorluğu Bütçeleri: Bir İnceleme." *Ekonomik Yaklaşım* 3, 7, (1982): 169-194.
- Güran, Tevfik. "Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi." *İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası* 49, 60. Yıl Özel Sayısı (1998): 79-95.
- Güran, Tevfik. "Tanzimat Döneminde Osmanlı Maliyesi: Bütçeler ve Hazine Hesapları (1841-1861)." *Belgeler* XIII, 17, (1988): 213-362.
- Gürsakal, Gürsu Galip. "Osmanlı ve Büyük Güçlerin Askeri Harcamalarına Karşılaştırmalı Bir Bakış (1840-1900)." *Gazi Akademik Bakış* 4, 7, (2010): 115-131.
- Karaman, Kıvanç ve Şevket Pamuk. "Osmanlı Bütçeleri ve Mali Yapının Evrimi: Avrupa Devletleriyle Bir Karşılaştırma." *Toplumsal Tarih* 191, (2010): 26-33.

- Karta, Nurullah. "19. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nda Yeni Vergilendirme Çalışmaları ve Mali Yapıya Etkisi." *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 17, 3, (2013): 225-238.
- Kaya Kılıç, Selda. "Tanzimat Sonrası Osmanlı Vilayet Bütçeleri." *Tarih Araştırmaları Dergisi* 31, 20, (2000): 193-207.
- Kazan, Hilal. "Osmanlı Sarayının Sanatı Himayesinin Malî Boyutları (XVI. Asırın İlk Çeyreğinde II. Bayezid'in İn'amat Defteri Çerçevesinde)." *Tarih Dergisi* 47, (2008): 105-120.
- Kazgan, Haydar. "Fuat Paşa'nın Sultan Abdülaziz'e Sunduğu Şubat 1862 Tarihli 1861 Yılı Bütçe Gelir ve Giderleri Gerekçesi ve Yorumu." *Dünü ve Bugünüyle Toplum ve Ekonomi* 3, (1992): 175-192.
- Keskinkılıç, Erdoğan. "Yenileşme Dönemi Osmanlı Bütçeleri Üzerine Genel Bir Bakış." *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi OTAM* 14, (2003): 319-345.
- Kılıç, Selda. "1855 Bütçe Nizamnamesi ve Uygulaması." *Türkler* 16, (2002).
- Kış, Salih. "Osmanlı Mali Denetiminden Bir Kesit: Divan-ı Muhasebat Reis-i Evveli Ve Sanileri (1862-1908)." *Tarihin Peşinde -Uluslararası Tarih Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6, (2011): 283-300.
- Köç, Ahmet. "Osmanlı Devleti'nde Hazine Gelirlerinden Vakıflara Yapılan Tahsisatlar." *Vakıflar Dergisi* 39, (2013): 103-114.
- Köse, Murtaza. "Osmanlıda Borsa ve Galata Bankerlerinin Devletin Mali Yapısındaki Yeri." *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 18, (2001): 229-251.
- Majer, Hans George. "Fatih Sultan Mehmet Zamanında Bir Osmanlı Bütçesi." *Tarih İncelemeleri Dergisi* 3, (1987): 115-140.
- Marttin, Volkan. "Bir Osmanlı Kurumunun Adı Ve Etkinliği Üzerine." *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi* 2, 5, (2011): 14-30.
- Mert, Özcan. "İ. Metin Kunt, Bir Osmanlı Valisinin Yıllık Gelir - Gideri, Diyarbakir, 1670 - 1671, İstanbul 1981, S. 8 + 128." *Tarih Dergisi* 33, (1981): 460-461.

- Nakiboğlu, Aslıhan. "19. Yüzyılda Osmanlı Maliyesinde Değişim, Bürokratik Düzenlemeler ve Maliye Nezâretinin Kurulması." *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 5, 2, (2012): 74.
- Nakiboğlu, Aslıhan. "20.Yüzyıla Girerken Osmanlı Bütçeleri: Bir Karşılaştırma." *Akademik Bakış Dergisi* 31, (2012): 1-18.
- Oğuzoğlu, Yusuf. "Osmanlı Şehirlerindeki Halkın Vergi Yükü Üzerine Bir Araştırma (1680-1700)." *Osmanlı Araştırmaları* 15, (1995): 156-186.
- Orbay, Kayhan. "Vakıflar ve Merkez Arasında Gelir Aktarımları ve Savaş Finansmanı." *Vakıflar Dergisi* 39, (2013): 75-88.
- Öğüt, Tahir ve Çiğdem Çadircı. "Cumhuriyet Dönemine Geçiş Sürecinde Diyarbakır'da İktisadi-Mali ve Sosyal Yapı." *Gazi Akademik Bakış* 7, 13, (2013): 141-170.
- Öz, Mehmet. "XVI. Yüzyıl Anadolu'sunda Köylülerin Vergi Yükü ve Geçim Durumu Hakkında bir Araştırma." *Osmanlı Araştırmaları* 17, 17, (1997): 75-90.
- Parlak, Müslüm ve Zeliha Parlak. "Osmanlı Mali Sistemi Ve Divan-I Muhasebata Giden Yol." *Sayıştay Dergisi* 87, (2012): 19-38.
- Polat, Süleyman. "Osmanlı Askerî-Malî Tarih Kaynaklarından Sefer Ruznamçe Defterleri ve Bütçelerinin Kaynak Değeri Üzerine İncelemeler (XVI. Yüzyıl Sonu ve XVII. Yüzyıl İlk Yarısı)." *Gazi Akademik Bakış* 8, 15, (2014): 241-267.
- Özdeğer, Mehtap. "Osmanlı Devlet Teşkilatında Ayanın Mali ve İdari Yönetime Müdahale Devri." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 50, 1-4, (2000): 69-132.
- Sahillioğlu, Halil. "1524-1525 Osmanlı Bütçesi." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 41, 1-4, (1985): 415-449.
- Sahillioğlu, Halil. "16. Yüzyıl Sonu Osmanlı Tacirleri - Vergi Adaleti -." *Toplum ve Bilim Yaz-Güz*, 6-7, (1978): 157 - 174.
- Sahillioğlu, Halil. "Osmanlı İdaresinde Kıbrıs'ın İlk Yılı Bütçesi." *Belgeler* IV, 7/8, (1967): 1-33.

- Sahillioğlu, Halil. "Sıvış Yılı Buhranları." *İktisat Fakóltesi Mecmuası* 27, 1-2, (1967): 75-111.
- Soysal, Mustafa. "On Altıncı Yüzyılda Adana İlinin Mufassal Defteri'ne Göre Sosyal ve Ekonomik Yapısı Üzerinde Bir Araştırma." *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1, 1, (1987): 43-53.
- řahin, Harun. "Osmanlı Bütçe Sisteminin Tekâmülü, 1839-1922." *International Journal of Social Science* 6, 2, (2013): 853-868.
- şener, Abdüllatif. "Osmanlı Bütçeleri ve Türkiye'de Bütçe Hakkının Ortaya Çıkışında Cumhuriyet Öncesi Geliřmeler." *Mülkiyeliler Birliđi Dergisi* 99, (1988): 70-74.
- şimşirgil, Ahmet. "Osmanlılar İdaresinde Uyvar'ın Hazine Defterleri ve Bir Bütçe Örneği." *Güney Dođu Avrupa Araştırmaları Dergisi* 12, (1998): 325-355.
- Tabakoğlu, Ahmet. "Osmanlı Mali Yapısının Ana Hatları." *Yeni Türkiye Dergisi* 6, 32, (2002): 127-138.
- Tabakoğlu, Ahmet. "XVII ve XVIII Yüzyıl Osmanlı Bütçeleri." *İktisat Fakóltesi Mecmuası* 41, 1-4, (1985): 389-414.
- Tekeli, Esat. "Türkiye'de İlk Bütçe." *Maliye Araştırma Merkezi Konferansları* 3, (1957): 207-212.
- Tok, Özen. "Mısır İrsaliye Hazinesinin 1751-1753 Yıllarına Ait Bütçesi." *Turkish Studies* 8, 11, (2013): 329-347.
- Tufan, Ruhi. "Osmanlı Devleti 1325 (1909) Yılına Ait Bir Bütçe Konuşması." *Maliye Araştırma Merkezi Konferansları* 26, (1980): 129-146.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. "Osmanlı Devleti Maliyesinin Kuruluşu ve Osmanlı Devleti İç Hazinesi." *Belleten* 42, 165, (1978): 67-93.

2.3. Bildiriler

Özbay, Rahmi Deniz. "17. Yüzyılda İltizam Sisteminde Peşin Mukataa Satışlarından, Malikâne Uygulamasına (1656-1658)." *Uluslararası 7. Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*. Yalova, 2009.

Sahillioğlu, Halil. "1683-1740 Yıllarında Osmanlı İmparatorluğu Hazine Gelir ve Gideri." *VIII. Türk Tarih Kongresi*, 1389-1406. Ankara, 1981.

2.4. Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

Akar, Şevket Kamil. "1876-1908 Bütçelerine Göre II. Abdülhamit Dönemi Maliyesi." Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.

Arslanboğa, Kadir. "1589-90 İle 1602-3 Malî Yıllarına Ait Osmanlı Devleti Bütçelerinin Oluşturulması ve İncelenmesi." Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

Cezar, Yavuz. "Osmanlı Devleti'nin Merkez Mali Tarihi Üzerine Bir Deneme (1774-1840)." Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1982.

İpcioğlu, Mehmet. "Bir Osmanlı Bütçesi Örneği: 1622 Tarihli Ruznamçe Defteri (XVII. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Kamu Ekonomisinin Tahlili Denemesi)." Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

Tabakoğlu, Ahmet. "1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi." Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, 1981.

Kaynakça

10.12.2003 tarih ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (24.12.2003 tarihli ve 25326 sayılı Resmi Gazete).

Falay, Nihat. *Maliye Tarihi (Ders Notları)*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1989.

Genç, Mehmet ve Erol Özvar. *Osmanlı Maliyesi Kurumlar ve Bütçeler 1*. İstanbul: Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, 2006.

Şener, Abdüllatif. *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Sistemi*. İstanbul: Bilimsel Araştırma Dizisi:6, İşaret Yayınları, 1990.

Tabakoğlu, Ahmet. "XVII ve XVIII Yüzyıl Osmanlı Bütçeleri." *İktisat Fakültesi Mecmuası* 41, no. 1-4 (1985): 389-414.

Yücel, Ahmet, "Kitâbiyat" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2002, c. 26, s. 83.

<http://tez2.yok.gov.tr/>

<http://scholar.google.com.tr/>

<http://www.mkutup.gov.tr/>

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/>

